

קטן שעושה סיום מסכתא בתשעת הימים

האם לגדולים מותר לאכול בשר?

כתב הרמ"א סימן תקנ"א ס"י שבסיום מסכת בתשעת הימים מותר לאכול בשר.

ובחדושי הר"ם כתב דבר נפלא: שהענין לעשות סיום זה גם בשביל אהבת חינוס זה מראה אחדות שבשביל שאחד שעושה סיום כולם אוכלים להראות שכולם אחד.

וכתב המשנה ברורה ס"ק ע"ג שמוותרים לאכול גם אותם שלא למדו עמהם, אם בשאר הימים היו גם באים לסיום.

יש לחקור מה הדין בקטן המסיים מסכת בתשעת הימים האם יכולים מניין גדולים לאכול בשר, או כיון שקטן אינו מצווה על תלמוד תורה, אי אפשר לאכול בשר.

הנה בשו"ת צפנת פענח דווינסק ח"ב סימן י' דן בקטן שעשה סיום מסכתא האם יכול לפטור את הבכורים מתענית בכור בערב פסח ודן שם באריכות האם קטן מקיים מצות תלמוד תורה, והאם קטן צריך ללמוד כל התורה, ומה אביו חייב ללמדו, והאם הקטן חייב בתורה שבעל פה, **ומסיק:** שכיון שגבי תלמוד תורה מלבד לימוד התורה, יש עוד מצוה של ידיעת התורה, ולכן אם על ידי לימוד שלמד בזה שהיה קטן יהיה לו ידיעה בגדלות די בזה, והרבה יש להאריך בזה, על פי דברי הרמב"ם פ"ה מהלכות קרבן פסח ה"ז שקטן שהגדיל לאחר הפסח קודם פסח שני, אם עשה פסח ראשון אין צריך לעשות שוב פסח שני, והרבה יש להאריך בזה, עכ"פ כיון שלגדר ידיעה מהני מה שלמד אז שידך בזה שפיר גדר מצוה, אי"כ הי"ה לגבי תשעת הימים.

וכענין זה נשאל בשו"ת בצל החכמה חלק ד' סימן ק' בדין סיום מסכתא של קטן להפטר על ידו מתענית בכורים בערב פסח, ומסיק דמהני גם לגדולים עפ"י המבואר ברמב"ם פ"ה מה' קרבן פסח ה"ז קטן שהגדיל בין שני פסחים חייבין לעשות פסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור.

וכתב עלה בכסף משנה שם, מה שכתב הרמב"ם אם שחטו עליו בראשון פטור איכא למידק אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא, וכתב הר"י קורקוס ז"ל דכיון דרחמנא רבי לקטן שישחטו עליו וממנין אותו נפטר הוא בכך מן השני ע"כ, וכן כתב גם בקרית ספר שם דכיון ששחטו על הקטן ונמנה על הפסח כדכתיב שה לבית אבות, הרי פטור לעשות פסח שני, מבואר דאם כי קטן פטור מכל המצות ואינו שייך מה"ת במצות קרבן פסח כלל, אפי"ה כיון שכתבה תורה מצוה לגדולים למנות את הקטנים על הפסח, נמצא בשחיתת הפסח עליו נתקיימה על ידו מצות התורה דכתיב, שה לבית אבות, נחשבת זו מצוה מה"ת לגבי הקטן כאילו קיימה הוא לענין שיפטר עי"כ אח"כ כאשר יגדל מחובת פסח שני, ממש כדין גדול שעשה בראשון, מעתה הי"נ בנד"ד דכתבה תורה ושנתם לבניך וגו' ולמדתם אותם את בניכם וגו' הרי מצוה מה"ת לשנן וללמד דברי תורה לבנו ותלמידו ולכן אם כי, אין מה"ת שום מצוה לקטן ללמוד תורה, מ"מ כל שהאב והרב מלמדים אותו תורה ומששננים דברי תורה בפיו, הרי נתקיימה ע"י לימודו של קטן זה מצות עשה מה"ת ונחשב מה"ת כאילו קיימה הקטן בעצמו, לכן כשקטן למד וסיים מסכתא הוי ממש כאילו הי' לומדה וסיימה גדול, כמו במצות קרבן פסח, וממילא שנפטרים כל הבכורים המשתתפים בסיום זה מחובת תענית בער"פ.

וכן פסק השבט הלוי מובא בקובץ מבית לוי ע"מ כ"ז ס"ק י' שמוותר לאכול בשר ע"י סיום של קטן, וכן פסק הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מובא בספר הקטן והלכותיו שאלה י"א ע"מ 26.

ובחשוקי חמד בכורות כ"ז ע"מ א' להגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א כתב שמו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל סבר שקטן שסיים מסכתא בתשעת הימים אין המשתתפים יכולים לאכול בשר, וכן בערב פסח.

האם בזמן שבית שני היה קיים

היו צמים בתשעה באב?

איתא במשנה ראש השנה י"ח ע"א על ששה חדשים שולחים שלוחים להודיע מתי ראש חודש מפני שיש נפק"מ בזה, ואחד מהם הוא חודש אב וטעם הדבר מפני התענית.

וכתב בפירוש המשניות להרמב"ם ראש השנה פרק א' דכשבית שני היה קיים נמי היו מתענין בתשעה באב.

ובשו"ת תשב"ץ חלק ב' סימן רע"א תמה על זה וז"ל ובפירוש המשניות להרמב"ם ז"ל ראיתי דברי תימא שהוא מפרש שם שבימי המקדש היו מתענין באב, ומתניתין דעל ששה חדשים שולחים יוצאים דתנן על אב מפני התענית, מפרש לה אף בזמן שביהמ"ק קיים, ואי אפשר לפרש כן, שהרי סיפא דמתניתין קתני ובזמן שביהמ"ק קיים יוצאין אף על אייר, מפני תקנת המועדות.

וכן קשה דבגמ' מוכח דבזמן דאיכא שלום דהיינו בזמן שביהמ"ק קיים הוו כלהו ששון, והיכא דליכא שלום ולא שמד דתליא מילתא ברצון הוא דאב מתענין בו משום דהוכפלו בו צרות, ואם בזמן שביהמ"ק קיים היו מתענין באב, א"כ קרא דכתיב דהוי ששון מתי יהיה זה, ונראה שמה שכתב הרב ז"ל בזה הוא טעות סופר והמענין בסוגיית הגמרא יבין זה כי מפורש הוא שם.

אבל בשפת אמת ראש השנה י"ח ע"א **מיישב הקושיא** ז"ל: ונראה דמפרש דהא דאמרינן בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה היינו כשהמלכות ביד ישראל כדפירש"י, אבל כשהיו כפופין תחת יד אומות דהיינו בימי מלכות פרס ובימי יון ק"פ שנה כדאיתא בע"ז ט' אפילו בזמן המקדש הוא בכלל רצו מתענין, ובזה אי"ש לשון אף על אייר דמשמע דגם על כל אלו דלעיל היו יוצאין, ועיין בשו"ת דברי יציב חלק אורח חיים סימן רל"ד.

והנה בטורי אבן ראש השנה י"ח עמוד א' שם על המשנה כתב וז"ל על אב מפני התענית פירוש כדי שידעו באיזה יום יתענו ובזמן הזה איירי, אבל אין לפרש מפני התענית מילתא פסיקתא קאמר בזה"ל כדי שיתענו, ובזמן הבית כדי שלא יתענו מפני שהוא לששון ולשמחה ואסור בתענית, דאי"כ ליפקו נמי בזמן הבית אתמוז ואטבת דימי צום שלהם בזמן הבית היה נמי לששון ולשמחה, חזינן מדבריו שבזמן בית שני לא היו צמים בתשעה באב.

ובהגהות אמרי ברוך ראש השנה י"ח ע"מ א' **הקשה עליו:** דאשתמיטיה פירוש המשניות לרמב"ם שמדבריו מבואר דהמשנה איירי בזמן בית שני שהיו מתענים גם אז תשעה באב.

אבל במגן אברהם סימן תקנ"ב ס"ק י"א כתב שבזמן בית שני היה יו"ט תשעה באב והיה מרבין בסעודה, ובזה נותן טעם למה שכתב הרמ"א שם דבסעודה הראשונה בערב תשעה באב נוהגין להרבות קצת בסעודה ראשונה, וטעם הדבר זכר ליו"ט שהיה בזמן בית שני בתשעה באב.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

א) הדין להשוות כולם לדין. (יז) לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדל תשמעון, צ"ע א"כ מדוע אנו מקדימין תלמיד חכם וכה' לדין לפני אחרים, הרי לכאוי מבטל לקרא דקטן כגדול תשמעון להשוות את כולם לדין.

ב) ברכה על עשיית דין. הרשב"א בתשובה י"ח כתב שהטעם שאין מברכין על הדין שמא בעלי הדין לא יקבלו את הדין ותהיה ברכתם לבטלה ולכאוי קשה על טעם זה שהרי פסיקת הדין זו מצוה בפני"ע כמצות התוכחה שלא תלויה בקבלת התוכחה.

ג) חידה. היכן מצינו שאדם צריך להפסד כסף בשביל שחבירו לא יפסיד כסף.

ד) חידה. איזה פת עכו"ם מותרת באכילה ומה זה שייך לפרשתינו.

ה) ירושה לעשיו נתתי. כי ירושה לעשיו נתתי את הר שער, ולעת"ל יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו וכמשי"כ רש"י דהר שער בכלל קיני קיניזי וקדמוני שיזכו בה לעת"ל, ועי' בר"מ בשרש השלישי דכ' דאין ראוי למנות מצווה שאינה נוהגת לדורות בתרי"ג מצוות דכ' תורה צוה לנו משה מורשה ולא תקרי מורשה אלא דבר שיתמיד לדורות, וצ"ע דהא כתיב כי ירושה לעשיו נתתי את הר שער אעפ"י שלא יתמיד לדורות דלעת"ל יטלו ישראל את ארצו וקרי ליה ירושה.

ו) שתיית מים בשבת זו בין השמשות. הנה יש דין שאסור לשנות מים בבין השמשות לפנות ערב משום שגוזל את המתים, צ"ע בטי"ב שחל בשבת האם מותר לו קודם הצום לשנות מים.

ז) מלאכה בת"ב ע"י גוי. האם מותר לעשות מלאכה בת"ב ע"י גוי לצורך הישראל כתפירת בגדים וכדו'.

ח) שיעורים בת"ב. האם מצינו יש מי שאומר שהצריך לאכול אף בתשעה באב ראוי לו שיאכל בשיעורין.

ט) ת"ת של צנעה כדברים שבצנעה. משנה ברורה סימן תקנד ס"ק לט, והיש אוסרים ס"ל דהוי שבת זו [שבת שחל בה ת"ב] כקובר מתו ברגל דנוהג ברגל דברים שבצנעה ולפ"ז אסור ג"כ לרחוץ ידיו בחמין שגם זה קרוי צנעה: צ"ע א"כ מי שיש לו סדר לימוד מסויים בצנעה בכל שבת האם בלימוד זה יהא אסור בשבת זו דהוי כדברים שבצנעה שנוהג בהם לדעה זו.

י) אמה על אמה בת"ב. האם מותר בת"ב לעשות אמה על אמה בביתו או שזה הסחת דעת מהאבילות.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. **שימו לב חשוב מאוד:** קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ **שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו.** [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כך כי זה יכנס בעזרה"ל לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אלול

עקב אילוצים, ההגרלה לחודש תמוז תתקיים שבוע הבא עם הציבור הסליחה

איך יכול להיות שאיכה נכתבה ע"י נבואה

הרי אין השכינה שורה מתוך עצבות?

איתא בגמ' ב"ב ט"ו ע"מ א' דירמיה הנביא כתב את מגילת איכה ברוח נבואה.

איתא בגמ' שבת ל' ע"מ ב' אין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות וכו' אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר מלכים ב' ג' ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.

וכן פסק הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז' הלכה ד' שאין הנבואה שורה מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה.

הנה ביד המלך שם על הרמב"ם הקשה קושיא עצומה: וז"ל הגם שמצינו להנביאים הקדושים שהתנבאו בשברון לב ובעצבון רוח פורענותו של ישראל, ואין לך נביאות אנחה ויגון יותר ממגילת קינות שאמרן ירמיהו הנביא ברוח נבואה, אמנם תוכן הענין וטעם הדברים הוא, דודאי הערות רוח ממרום כרוח הקדש של נבואה ראויה שלא תהיה שורה רק על נפש שלימה בלי חסרון כלל, בכדי שתהא מוכשרת לקבל כח שלם כזה, ואנו רואין דגם בחסרון הגוף אמרו בגמרא סוטה י"ב ע"מ א' דרך תמיהה וכי עשית למרע"ה בעל מום, והכונה הוא, דא"כ איך היה ראוי לקבל דרגה שלימה כזה, ואף דמצינו במרע"ה שהיה כבד פה, מ"מ זה לא היה מצד חסרון רק אדרבה מצד שלימות, בכדי להשלים ענינו לפרסם על ידו כח וגדולת השם ב"ה, והיתה זאת בכונה מהבורא ב"ה כדי שלא יאמרו על משה דפטיט הוא, היינו ישכול לדבר טוב וברוח פיו פיתה את פרעה לשלח את ישראל, וכן הוא דבר זה בפירוש בב"ר, אם כך הוא בחסרון של שלימות הגוף, על אחת כמה וכמה בחסרון בשלימות הנפש, דאינה ראויה לקבל הערות רוח ממרום כל כך עד שיעלה לדרגת נבואה, וממילא כיון דכל עצב הבא לאדם הוא מחמת איזה סיבה אשר יעצבוהו וימררו את רוחו, או מצד איזה חולי בגופו, וכל זה מצד חסרון בא לו והוא מתעצב על לבו לדחות מעל עצמו חסרון ההוא, ולפיכך אין השכינה שורה עליו אז עד שיחצה חסרונות האלה וישלים חסרון נפשו, והנה כל זה שייך בעצבון הבא לו לאדם מחמת עצמו, משא"כ הנביאים הקדושים כשניבאו פורענותו של ישראל, אף כי לבם היה נאנח מצד צרות ישראל, בכל זאת המה מצד עניני עצמם אף כי גם עליהם עבר לחץ הצרות והתלאות אשר עברו על כלל ישראל, בכל זאת היו מודים ומברכים להבורא ב"ה ושמחים בצדק משפטיו ויושר דינו, ולא היו מרגישים על עצמם שום צער פרטי, ולבם היה שלם בעת נבואתם בתכלית השלימות היותר נכונה לנבואה, והעצבון אשר היה להם מצרות אחיהם כלל ישראל זה לא היה מצד חסרון עצמי, ולפיכך לא היה עצבון הזה מונע רוח נבואה שלהם.

וכן בישמח משה בהפטורה פרשת ואתחנן ע"מ ק' **הקשה:** איך יתכן שיתחבר באיכה רוח הקודש, הא איתא בגמ' שבת ל' ע"מ ב' אין השכינה שורה מתוך עצבות, והנה אחר כמה שנים שנתקשתי בזה בא לידי ספר יערות דבש חלק א' דרוש י"ג וראיתי שגם עמד על קושיא זו.

ותירץ: כי הטובה שבכל הטובות הוא התקרבות להשי"ת והרעה הגדולה שבכל הרעות הוא ההתרחקות, אך אנו אטומים לבן וסמו עיינין אך הנביא הוא פקח, ואין לך שמחה גדולה מזה מהעונשים שמקרבין אותנו אליו אחר התרחקות גדול ולמי שיש לו לב להבין ישכיל כי אין רע יותר מעצם העבירה המרחק מאתו יתברך והעונש הוא טוב המקרב.

